Realtidssystem

- Introduktion, jämlöpande exekvering -

EDAF85 - Realtidssystem (Helsingborg)
Roger Henriksson

Föreläsning 1

Kursens innehåll motsvarar tidigare omgångar under beteckning EDA698
Föreläsningsbilder av Elin A. Topp
Stora delar baserad på: Föreläsningsmaterial EDA040 (Klas Nilsson, Mathias Haage) samt EDA698 (Mats Lilja)

Om kursen

- Upplägg:
  - 7-8 föreläsningar
  - 4 övningar
    - uppgifter, både teoretiska och praktiska, delvis från gamla tentor, gås igenom, laborationsuppgifterna introduceras
  - 3 obligatoriska laborationer
    - fördelade på 6 veckor, dvs 2 veckor per laboration
    - görs i grupper om två studenter
    - räkna inte med att den schemalagda tiden räcker utan ni måste arbeta med laborationerna på egen hand i förväg
    - på laborationstiderna har ni möjlighet att få hjälp och redovisa era lösningar
  - Zoomhandledning

Om kursen (2)

- ALL information på http://cs.lth.se/edaf85
  - Allmän information, laborationsanvisningar, ex-tentor
  - Föreläsningsbilder
  - Nyheter (kolla regelbundet)
- "Obligatoriskt" Kursmaterial
  - E-bok: I.C. Bertolotti & G. Manduchi, "Real-time Embedded Systems" (CRC Press, 2012)
  - "Multithreaded programming in Java" (Elin A. Topp)
  - Laborationshäfte
  - Övningsuppgifter

Kursöversikt

- Realtidssystem - jämlöpande processer under tidsgarantikrav (Föreläsning 1)
  - Jämlöpande exekvering, trådhantering, hantering av delade resurser
    - ömsesidig uteslutning, signalering, datahantering, trådkommunikation

      semafor:
      föreläsning 2
      övning 1
      laboration 1

      monitor:
      föreläsning 3
      övning 2
      laboration 2

      mailbox:
      föreläsning 4

      laboration 3

  - Tidskrav, systemhantering, schemaläggning
    - resursallokering, schemaläggning, prioritetshantering, schemaläggningsanalys

      dödläge:
      föreläsning 5
      övning 3

      schemaläggning + analys
      föreläsning 6, 7
      övning 4

Innehåll

- Introduktion till *Jämlöpande exekvering*
  - Sekventiell bearbetning i en parallel värld
  - Hantera olika uppgifter samtidigt - jämlöpande exekvering
- Trådar, processer, parallellitet och Java
  - Pre-emption, kontextbyte
  - Trådar i Java
  - Hantera gemensamma resurser, kapplöpning, ömsesidig uteslutning

Innehåll

- Introduktion till *Jämlöpande exekvering*
  - Sekventiell bearbetning i en parallel värld
  - Hantera olika uppgifter samtidigt - jämlöpande exekvering
- Trådar, processer, parallellitet och Java
  - Pre-emption, kontextbyte
  - Trådar i Java
  - Hantera gemensamma resurser, kapplöpning, ömsesidig uteslutning

Den parallella världen

- Flera "processorer":
  - Laga mat medan en annan dukar
  - En kör, en läser kartan
- En "processor":
  - Stryka kläder och lyssna på musik
  - Läsa kartan och gå mot målet i besvärlig terräng

Jämlöpande aktiviteter

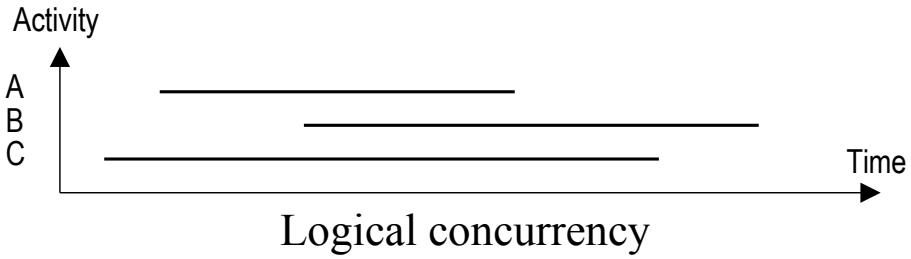

Logical concurrency

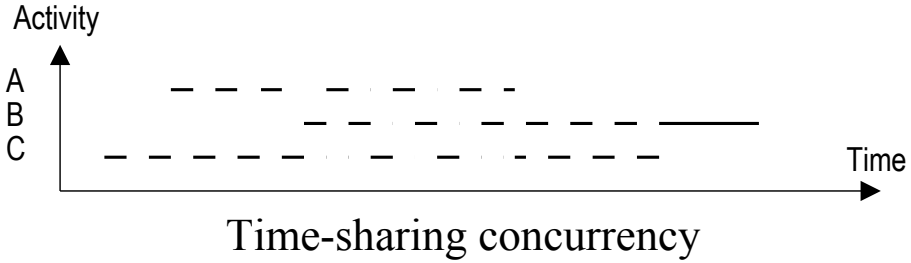

Time-sharing concurrency

- Laga mat medan en annan dukar? ✓
- En kör, en läser kartan? ✓
- Stryka kläder och lyssna på musik? ✓
- Läsa kartan och gå mot målet i besvärlig terräng? ⚠

Maskinen som gjuter LEGO-klossar

Styra temperaturen i plastmassan (period) och pistongen (evenemang) samtidigt, utan att det blir fel i en av styrningarna.

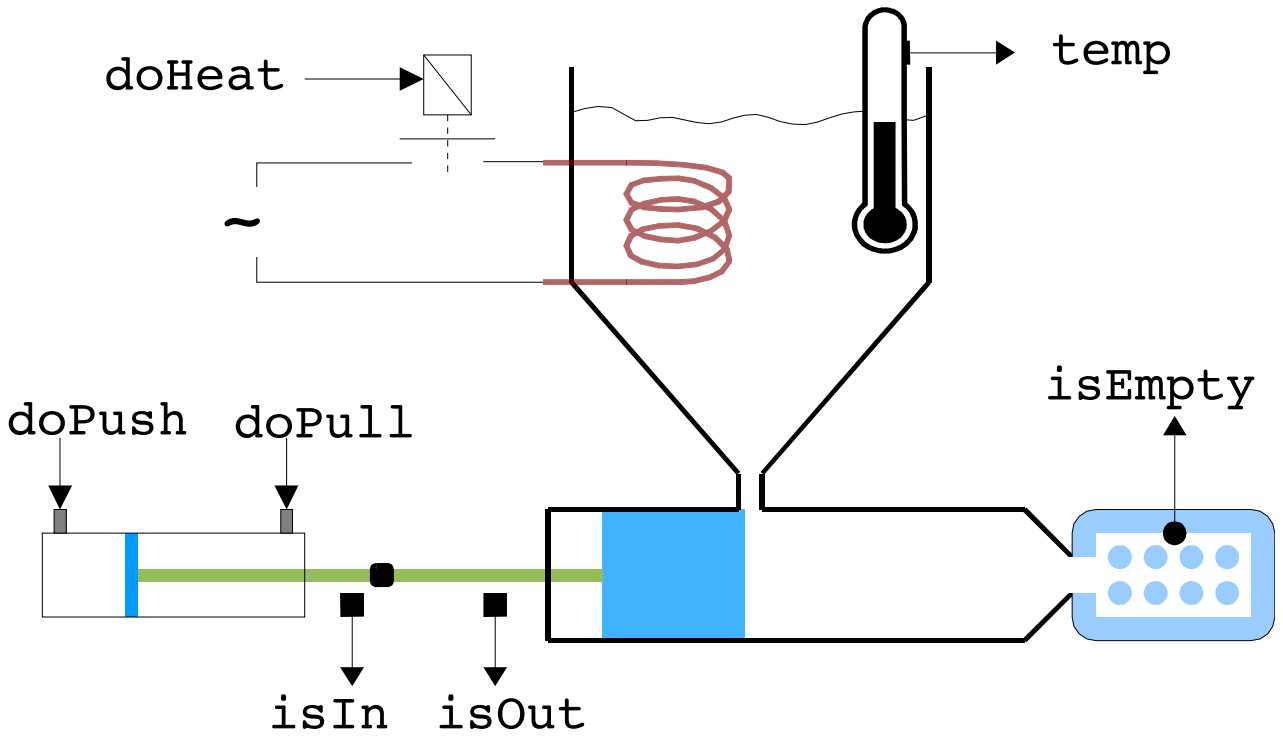

Maskinen som gjuter LEGO-klossar

I ett program:

```
// börja med pistongen bak
while( true) {
     while( !isEmpty){
          tempControl();
          sleep( tsamp);
     }
     on( doPush);
     while( !isOut) {
          tempControl();
          sleep( tsamp);
     }
     off( doPush);
     on( doPull);
     while( !isIn) {
          tempControl();
          sleep( tsamp);
     }
     off( doPull);
}
```

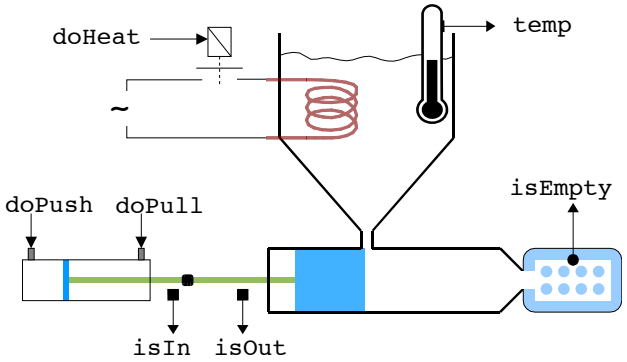

Maskinen som gjuter LEGO-klossar

Mera naturligt: I två program...

```
// Aktivitet 1: Temperatur
while( true) {
  if( temp > max)
    off( doHeat);
  else if( temp < min)
    on( doHeat);
  sleep( tsamp);
}

// Aktivitet 2: Pistong
while( true){
  await( isEmpty);
  on( doPush);
  await( isOut);
  off( doPush);
  on( doPull);
  await( isIn);
  off( doPull);
}
```

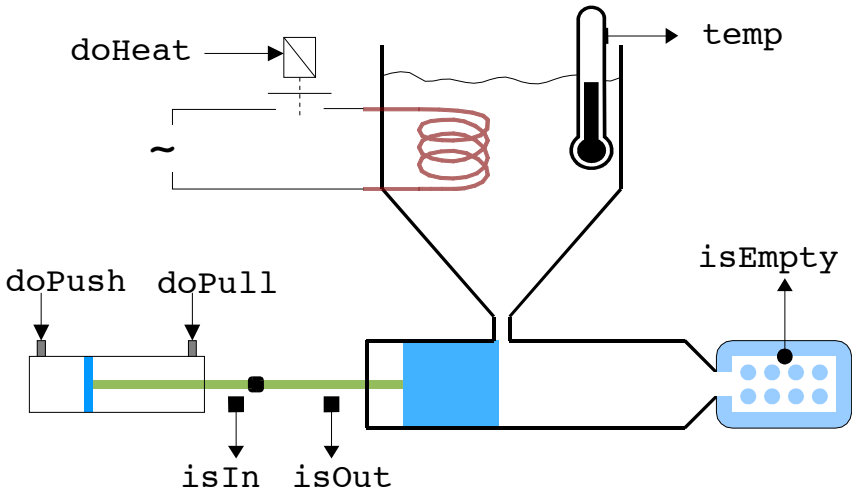

“Real-world” objekt och aktioner

Inbyggda datorer och deras styrning (mjukvara):

Sekventiella *program som körs jämlöpande (och i realtid)*
för att styra en ***parallell*** *omgivning*

Vi måste tänka både sekventiellt och parallellt när vi bygger system

Realtidskrav

Ett realtidssystem måste

- utföra alla beräkningar *logiskt korrekt*
- reagera på inmatningar *jämlöpande*
- alltid ha *konsistent* data att arbeta med
- producera alla (del-)resultat *i tid*

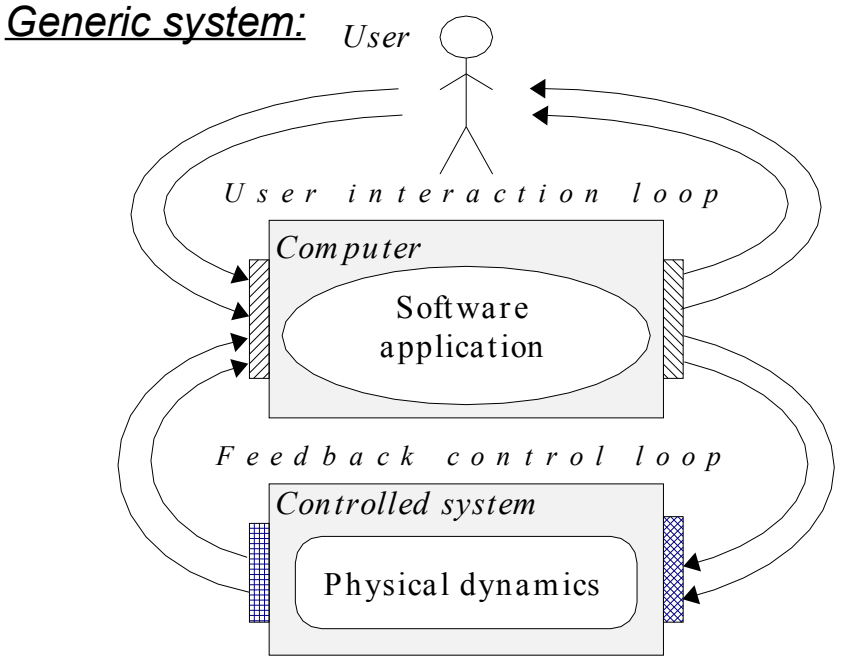

För att uppnå ***"realtids-korrekthet" (real-time correctness)*** måste mjukvaran säkerställa, att det "jämlöpande-korrekta" (concurrency-correct) ***resultatet produceras pålitligt i tid***.

Innehåll

- Introduktion till *Jämlöpande exekvering*
  - Sekventiell bearbetning i en parallel värld
  - Hantera olika uppgifter samtidigt - jämlöpande exekvering
- Trådar, processer, parallellitet och Java
  - Pre-emption, kontextbyte
  - Trådar i Java
  - Hantera gemensamma resurser, kapplöpning, ömsesidig uteslutning

Jämlöpande exekvering av sekventiella processer

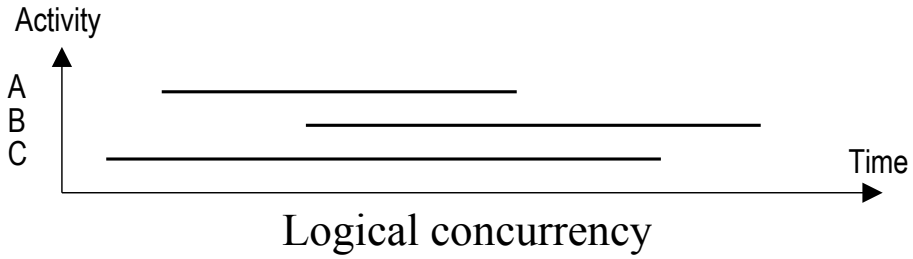

Logical concurrency

En processor måste delas av flera aktiviteter - genom att dela över tid i väldigt små enheter, får man något som ser "samtidigt" ut.

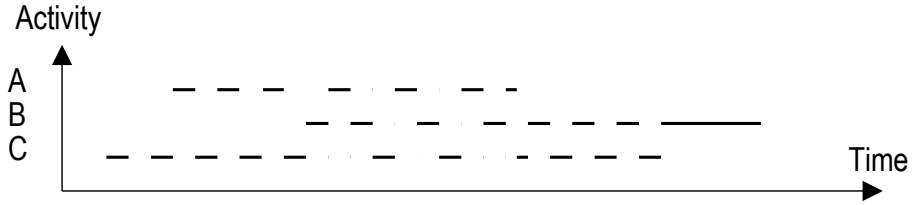

Time-sharing concurrency

Kontextbyte
(Context switch)

- *Kontexten* av ett program / en tråd är all specifik data som tråden behöver ha med sig – dess aktuella tillstånd
- När systemet byter från en löpande tråd till den nästa händer det alltså ett *kontextbyte* (*context switch*), dvs all information som gäller den gamla löpande tråden sparas undan för senare vidarebearbetning, och all data tillhörande den nya löpande tråden plockas fram.
- I en typisk s.k. *pre-emptive* ("avbrytbar") OS-kärna kan det se ut så här:

Turn off interrupts	} Save
Push PC, then CPU registers on stack	
Save stack pointer in process record	} Switch
Get new process record and restore stack pointer from it	
Pop CPU registers, then PC from stack	} Restore
Turn on interrupts	

- Varje tråd har alltså sin egen *stack*, som blir allokerad vid trådens skapande.

Pre-emption

Det finns olika strategier för tillåtelse av kontextbyten:

- *Non-pre-emptive scheduling* ("*icke-avbrytbar*" schemaläggning): Tråden som "kör" kan inte avbrytas tills den släpper CPUn frivilligt
    - explicit genom att anropa *yield()* eller
    - implicit genom (*synchronized*) operationer som kan blockera.
- *Pre-emption point based scheduling* ("*avbrytningspunktbaserad*" schemaläggning): Tråden som "kör" kan avbrytas vid vissa punkter i programmet (definierad genom språket eller run-time systemet)
- *Pre-emptive scheduling* ("*avbrytbar*" schemaläggning): Tråden som "kör" kan avbrytas när som helst av schemaläggaren (som styrs av hårdvaru-interrupts).

För att det ska bli "rätt" med schemaläggningen och väntetiderna, antar våra program att kärnan är pre-emptive, dvs. trådar kan avbrytas vid behov och då hanterar systemet kontextbytet på ett korrekt sätt.

class Thread

`java.lang.Thread`

- En tråd är ett *aktivt objekt*, medan ett vanligt objekt med metoder som anropas inom en sekvens kallas för *passivt objekt*.
- Metoden *run()* utför trådens uppgifter (som i ett passivt objekt), men bara metoden *start()* som anropar *run()* ger tråden sitt eget liv.
- Två vägar att implementera en tråd, dvs implementera metoden *run()*:
  - implementera interfacet `Runnable` eller ärva från `class Thread`

Använda Runnable

```
public interface Runnable {
    void run();
}
...
class MyRunnableObject implements Runnable {
    void run() {
        /* Do loads of stuff the thread is supposed to do */
    }
    /* implement other stuff that is needed by the thread */
}
...
MyRunnableObject myR = new MyRunnableObject(...);
Thread aThread = new Thread( myR);
aThread.start();

/* You can use lambda expressions instead: */
Thread anotherThread = new Thread(() -> { /* Thread code goes here */ });
anotherThread.start();
```

Använda class Thread

```
class MyActivity extends Thread {

    public MyActivity() {
        // init here, done before `start´ is called
    }

    public void run() {
        while( true) {
            // do whatever the thread should do, once it is set alive by calling
            // start (which calls run, effectively)
        }
    }

}

...

public static void main( String[] args) {
    // do / declare some stuff

    MyActivity myAct1 = new MyActivity();

    // ... do some stuff ...

    myAct1.start();                    // Vad händer här om man "bara" kör run()?

    // ... do some more stuff ...

    myAct1.join();
}
```

class Thread

```
public class Thread implements Runnable {

        static int MAX_PRIORITY;          // Highest possible priority
        static int MIN_PRIORITY;          // Lowest possible priority
        static int NORM_PRIORITY;         // Default priority

        Thread();                         // Use run in subclass
        Thread( Runnable target);         // Use run in `target´

        void start();                     // Create thread which calls `run´
        void run();                       // Work to be defined by subclass
        static Thread currentThread();    // Get currently executing thread

        void setPriority( int pri);       // Change the priority to `pri´
        int getPriority();                // Returns this thread's priority

        static void sleep( long t);       // Suspend execution at least `t´ ms
        static void yield();              // Reschedule to let others run

        void interrupt();                 // Set interrupt request flag
        boolean isInterrupted();          // Check interrupt flag of "this" thread
        static boolean interrupted();     // Check if interrupted for currently
                                          // running thread

        boolean isAlive();                // true if started and not dead
        void join();                      // Waits for this thread to die
        void join( long t);               // Try to join, but only for `t´ ms
}
```

Jämlöpande exekvering av sekventiella processer

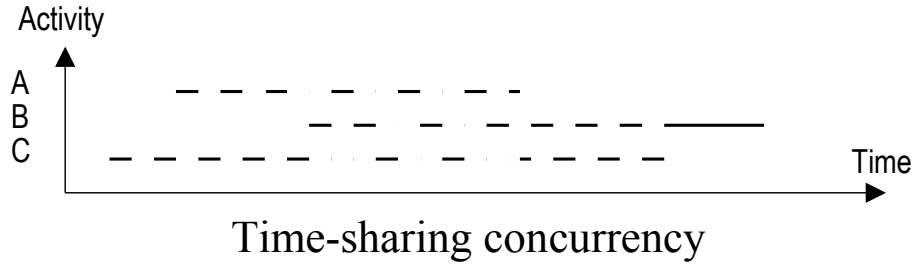

Time-sharing concurrency

Varje aktivitet (tråd) måste utföras som ett logiskt korrekt, sekventiellt program.

Samtliga parallella aktiviteter tillsammans måste leverera korrekt beteende jämnt och under alla omständigheter (inmatningar, händelser...).

Att testa / verifiera detta är i det närmaste omöjligt, för att pyttesmå ändringar i hur sekvenserna "flätas samman" kan påverka mycket, och det är i princip omöjligt att få till exakt samma flätning två gånger.

Sekventiell bearbetning

Situation 1: Utbetalning först

A: Läs 5000
A: Belopp = 5000 - 1000
A: Skriv 4000

B: Läs 4000
B: Belopp = 4000 + 10000
B: Skriv 14000

Situation 2: Inbetalning först

B: Läs 5000
B: Belopp = 5000 + 10000
B: Skriv 15000

A: Läs 15000
A: Belopp = 15000 - 1000
A: Skriv 14000

Två aktiviteter (program, trådar (threads), processer) utförs oberoende och ej samtidigt. I båda situationer blir resultatet korrekt.

Bankkontot igen

Situation 1:

```
A: Läs 5000

   B: Läs 5000

A: Belopp = 5000 - 1000

   B: Belopp = 5000 + 10000

A: Skriv 4000

   B: Skriv 15000
```

Situation 2:

```
A: Läs 5000

   B: Läs 5000
   B: Belopp = 5000 + 10000
   B: Skriv 15000

A: Belopp = 5000 - 1000
A: Skriv 4000
```

Två aktiviteter (program, trådar (threads), processer) utförs samtidigt, då de hanterar samma resurser. I båda situationer blir resultatet fel.

Här behövs det alltså någon mekanism för ömsesidig uteslutning (mutual exclusion) för att hantera kritiska sekvenser (critical sections) och odelbara aktioner (atomic actions).

Kritiska sekvenser
(Critical sections)

- Delar av ett program (en sekvens) som behöver tillgång till en delad resurs.
- Får inte bli avbruten av en annan programsekvens som använder samma resurs, eller av ett nytt anrop till sig själv.
- Kraven kan uppfyllas med hjälp av *Semaforer*, *Monitorer* eller "Postlådor" (*Mailboxes*)
- På låg nivå (native code) kan man också slå av interrupts (avbrott).

Sammanfattning

- Infört begreppen *jämlöpande exekvering, tråd, schemaläggning, pre-emption (avbrytbarhet), kontext / kontextbyte*, (lite) *ömsesidig uteslutning*
- Diskuterat fällor såsom fel vid gemensam resurshantering, kapplöpning
- Introducerat trådar i Java

- Lästips:
  - e-bok: Kap 1 (+2).
  - kompendium: Kap 1 (Introduction) + 2.1 (Threads)